Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11)„ како и врз основа на член 25 став 2 и став 5 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија” бр. 103/08, 33/2010, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13 и 41/2014) министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по *општество* за III одделение на деветгодишното основно образование.

Министерство за образование и наука
Биро за развој на образованието

НАСТАВНА ПРОГРАМА

О П Ш Т Е С Т В О

III одделение

ДЕВЕТГОДИШНО
ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, јуни 2014

1. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО III ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да ги проширува сознанијата за непосредната околина и да ја сфати поврзаноста меѓу луѓето и појавите;
- да ги запознава основните детски права;
- да стекнува свест за значењето на знаењата во личниот и општествениот живот;
- да се оспособува да користи различни извори на знаења;
- да ги запознава различните начини на масовни комуникации и пренесување на информации;
- да ги сознава односите во семејството и да се поттикнува за хармонични семејни и пријателски односи;
- да стекнува сознанија за правилата на културно однесување и да се поттикнува да ги почитува;
- да ги проширува знаењата за своето место, родниот крај и својата татковина;
- да ги проширува сознанијата за сообраќајот и разновидните сообраќајни средства;
- да стекнува знаења за безбедно однесување при движење на улица и пат;
- да ги проширува знаењата за културата на својата заедница и другите заедници;
- да развива позитивен однос кон мултикултурализмот.

2. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

ТЕМА: ЈАС СО ДРУГИТЕ И ДРУГИТЕ СО МЕНЕ / 6 часа			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ ученичката: -да се спознава себеси и да развива самодоверба со својот личен напредок, своите цели, потреби и желби; -да спознава дека луѓето кои живеат и работат заедно стапуваат во одредени меѓусебни односи (љубов, почитување, грижа, пријателство, соработка, праведност); -да се поттикнува да ги почитува разликите (пол, етничка припадност, социјално потекло, надворешен изглед); -да развива почитување и доверба кон другите; -да ги запознае основните детски права; -да се запознае со службите и луѓето кои помагаат да се остварат и кои ги заштитуваат детските права.	Знам и можам повеќе Јас и ти, ние и вие Моите права и должности	Соработка, другарство, почитување праведност доверба Права, должности Детска амбасада; УНИЦЕФ; СОС-телефон	-Разговор со другите за себеси и откривање што постигнал/а, колку напреднал/а од претходната година во знаењето и вештините. -Работилници на тема: Сега сум поголем/а, Ме интересира..., Моите желби, Моите потреби, Јас сум највешт/а во... -Организирање работилници на тема: Јас и ти, Ние и вие, Игри на улоги, Мојот најдобар другар, Помагам на другите, ситуациони игри, изготвување плакати, драматизација, стрип, книга и сл. и нивна презентација. -Работилница: Воочувам сличности и разлики. -Пишување и цртање на права и должности и нивно поставување на соодветни места во училницата, посета на Детската амбасада, читање на книги од УНИЦЕФ, гледање цртани филмови на тема: Детски права, запознавање со СОС- телефонот, разговори.

ТЕМА: УЧИЛИШТЕТО И ЗНАЕЊЕТО / 7 часа			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: -да стекне сознание дека учењето е важно за личниот развој; -да осознае дека секој човек успешно учи на различен начин; и од повеќе извори; -да развива навики за почитување на заедничкиот распоред на активностите во одделението; -да учествува во работата и задачите на одделенската заедница и донесувањето одлуки на одделенската заедница; -да развива способности за тимска работа; - да развива чувство на припадност кон своето училиште; -да се поттикнува на одговорност за чување на училницата, чување на ентериерот и грижа за училишниот двор и разубавување на училишниот простор.	Училиштето и знаењето Како е организирано моето одделение? Го разубавувам моето училиште	Учење, знаење Одделенска заедница, тимови Уредност, хигиена	-Дискусија: Што ќе се случи ако не одам на училиште? (Ако не постојат училишта?) -Работилница: Од каде се може да се стекне знаење? -Работилница: Учам на мој начин -Правење книга *Мојата одделенска заедница*, разговори за обврските во одделението, составување планови на работа во одделението, донесување на правила на однесување и поставување на соодветни места со учество на учениците. -Работилница (работа во групи, парови): презентирање на сопствени идеи за уредување на училишниот простор, правење планови за распоред на активностите за уредување, правење скици, практична работа, грижа и нега за .ињата во училницата.

ТЕМА: ОДНОСИ ВО СЕМЕЈСТВОТО / 8 часа			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: -да ја сфати улогата и значењето на семејството и да се запознава со различните видови на заедничко живеење; -да ја осознае потребата од работење како услов за егзистенција на семејството; -да ги надминува родовите стереотипи во врска со занимањата; -да ги знае и именува родбинските врски (родово стебло); -да ја осознава улогата на пријателите и соседите на семејството; -да ги почитува правилата на соивот и почитување со соседите и пријателите; -да осознае што значи сопственост и приватност; -да умее самостојно да го осмисли своето слободно време; -да се запознае со некои детски заболувања, нивното пренесување и заштита од нив.	Моето потесно семејство (родители, брак) Роднини, соседи и пријатели на моето семејство Каде живеам	Брак, заедничко живеење, меѓусебна љубов, доверба и почит Роднини: чичко; стрина; вујко; вујна; тетка; тетин; братучеди. Сосед; соседство; пријателство; покана.куќен ред Куќа; стан; хигиена, лекар стоматолог амбуланта.	Разговор по следење семеен албум (со акцент на веселбата при склучување на бракот, лични фотографии од различна возраст). -Разговор по извршена посета на работното место на родителите. -Разговор на тема: во нашето семејство се сакаме, се почитуваме... -Разговор за родово стереотипни и нестереотипни занимања (жена-научник, возач; маж-шивач во фабрика). -Разговор за роднините и нивната взаемна поврзаност. -Групна или индивидуална изработка на родово стебло. -Разговор за правилата на однесување и живеење во куќа, зграда, населба и сл. -Разговор за омиленото катче во домот. -Посета на амбуланта и стоматолошка ординација.

ТЕМА: МОЈОТ РОДЕН КРАЈ /7 часа			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: -да ги проширува сознанијата за својот роден крај и општината во која живее; -да ја именува општината, да ги запознава поважните институции во неа и да се запознае дека со секоја општина раководи градоначалник; -да се запознава со поважните историски случувања во својата татковина; -да развива патриотски чувства и чувства на припадност кон својата земја -да ги проширува знаењата за културните традиции на татковината; -да ги запознава традицијата и културното наследство на својата и другите заедници во родниот крај; -да ги запознава природните богатства на својата општина и татковина.	Мојот роден крај Мојот крај има минато и традиција Убавините на родниот крај	Град; село; општина; градоначалник. Историја; минато; ликови од историјата; фолклор; архитектура; знаме; химна; пари; монети. Природни богатства	-Прошетки низ местото на живеење, разговор за обележјата, фотографии. -Легенди за родното место, разговор пред картата на Македонија; -Одбележување на својот роден крај; посета и разговор со градоначалникот; правење макета, цртање. -Разговор и разгледување на историски енциклопедии. -Приказни, легенди, филм. -Цртање; посета на музеј; посета на стари градби; народни приказни од различни култури во РМ... -Разговор за фотографии, разгледници на родниот крај (локални занаети, носии, јадења, растенија, природни убавини). Приказни, легенди.

ТЕМА: СООБРАЌАЈ / 8 часа			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: -да ги продлабочува знаењата за сообраќајот во околината; -безбедна и небезбедна ситуација во сообраќајот; -да ги проширува знаењата за сообраќајните знаци и да ги почитува; -да знае каде се преминува крстосницата; -да знае да ја процени ситуацијата во сообраќајот и безбедно да поминува улица; -да се запознае со видовите сообраќај (воден, сувоземен, воздушен), сличности и разликите меѓу нив; -да се запознае со сообраќајните средства за секој вид сообраќај и некои професии; -да развива навики за правилно и културно однесување на улица, на пешачки премин, во возила на јавен сообраќај.	Ученикот и сообраќајот во околината Сообраќајни знаци Пред крстосница Видови сообраќај Култура во сообраќајот (како да се однесувам во сообраќајот)	Сообраќајни знаци; пешачки премин; деца на патот; стоп; болница; училиште. Крстосница, одбележана крстосница; неодбележана крстосница. Воден сообраќај; воздушен сообраќај; сувоземен сообраќај. Возач, машиновозач, пилот, морнар, капетан Култура на однесување	-Набљудување на сообраќајот во околината. -Симулација на различни сообраќајни ситуации. -Примена на слики, модели, слајдови и сл. -Набљудува слики со сообраќајни знаци, слајдови, програми во ИКТ. -Црта, изработува сообраќајни знаци од ликовни материјали; симулација во училиштен двор со употреба на готови или нацртани знаци. -Набљудување на одбележана и неодбележана крстосница, симулација во училиштен двор, на полигон. -Вежби за преминување на улица, илустрации, цртање слајдови, слики, примена на ИКТ, преминување на крстосници во присуство на возрасни лица. -Разговори со учениците за превозните средства со кои патувале; разгледување на сообраќајните средства со попош на ИКТ; цртање. -Набљудување на правилно однесување во сообраќајот на ТВ, слајдови. -Размена на искуства меѓу учениците и наставникот; симулација на реални настани за (стари лица, фрлање отпадоци, пуштање музика, чекање на ред, ослободување на место на другиот и др).

3. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Поставените цели во наставните теми даваат можност за самостојно планирање и реализација на содржините, во согласност со потребите на учениците и почитување на принципот на актуелизација во наставата. Се користат актуелните настани и ситуации во одделението и се поврзуваат со искуството на учениците кое настанува надвор од училиштето. Поставените цели се реализираат најчесто во наставниот процес во училиштето, а би било добро и да се организираат излети и набљудувања во непосредната околина. Наставникот секако ќе користи и работилници од *програмата за образование за животни вештини.*

Во наставната програма дадени се цели кои се постигнуваат преку активностите на учениците. Активностите понекогаш опфаќаат повеќе цели, како и цели од различни содржини. Така една цел можеме да ја постигнеме преку различни активности. Примерите на активностите се предлози, а наставникот може за постигнување на целите да избере и други соодветни активности*Наставни средства:*

- непосредната околина – појави во општеството и односите меѓу луѓето;
- учебник;
- дидактички средства и материјали;
- истражувачки катчиња;
- куклен театар;
- визуелни средства (слики, апликации, фолии, паноа, огласни табли, географска карта и релјефна карта на Македонија, модели, макети);
- сликовници, енциклопедии, списанија и сл.;
- Интернет, образовни софтвери;
- аудио-визуелни средства (графоскоп, дигитален фотоапарат, дигитална камера, телевизор, ДВД-плеер, видео-плеер, компјутер, ЛЦД проектор и други средства) .

4. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Следење на постигањата на учениците:

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за учење, соработката со другите и сл. (формативно оценување).

Оваа компонента е составен дел на планирањето на наставникот за наставата и учењето, врз основа на претходните знаења и искуства на ученикот/ученичката - дијагностичко оценување.

Начини на проверување и оценување:

- описно оценување:
- опсервација на детето-ученик;
- разговор како начин на изразување;
- мотивација, интереси, активности, соработка, почитување на другите;
- водење на развојно и аналитичко портфолио за секое дете-ученик;
- користење на евидентни и чек листи, анегдотски белешки, студии на случај;
- детски изработки поединечни, групни;
- контролни работи,тестови на знаења;
- примена на листи за аналитичко оценување на истражувачки активности (планирање на работата, способности за истражување, способности за прибирање и обработка на податоци и др.);
- микросумативно оценување;
- сумативно оценување на крајот на годината преку автентичен запис за постигањата на секој ученик/ученичка.

5. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови се темели на Нормативот за простор за I, II и III одделение и на наставните средства за I одделение донесен од страна на Министерот за образование и наука со решение бр. 07-4061/1 од 31.05.2007 година.

6. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно-образовната работа во прво одделение може да ја изведува лице кое завршило:

- Педагошки факултет - професор за одделенска настава;
- Дипломиран педагог.

7. ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Ученикот/ученичката:

- умее да се претстави со основните лични податоци (име, презиме, место на живеење);
- ги искажува своите желби, потреби и интереси;
- ги знае своите права и обврски како ученик;
- ги знае основните детски права и институциите кои се грижат за нивна заштита;

- ги знае задачите и работата на одделенската заедница;
- ги знае членовите на семејството и роднинските врски;
- разликува роднини, пријатели и соседи и ги почитува;
- знае како се одржува лична хигиена
- самостојно го осмислува своето слободно време;
- идентификува и искажува различни емоции кај себе и кај другите;
- набројува неколку од детските права;
- ги познава и именува позначајните објекти, места и институции во општината во која живее;
- ги знае позначајните природни богатства и културни знаменитости во својата околина;
- знае како се вика татковината, го знае македонското знаме, химната и грбот;
- набројува неколку државни и семејни празници;
- знае да ја проценува ситуацијата во сообраќајот и безбедно преминува улица;
- ги знае и ги почитува основните сообраќајни правила и знаци;
- разликува видови на сообраќај и сообраќајни средства.

Изготвил: работна група Биро за развој на образование, координатор Љиљана Самарџиска - Панова
Контролирал: м-р Мирајнече Милошевска, раководител на одделение
Одобрил: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор

Потпис и датум на утврдување на наставната програма

Наставната програма по *општество* за трето одделение на деветгодишното основно образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

Министер

11-13504/1 од 26.08.2014

Abdilaqim Ademi